

vencev. Po zadnji štetvi leta 1869 šteje Koroško 336.000 prebivalcev, med njimi 118.000 Slovencev. Dobro tretjine prebivalstva bi deželni zbor ne mogel in ne smel prezirati. — Slednjič je opiral svojo tirjatev na podlago davkov, katere plačujejo Slovenci na Koroškem. Neposrednjega davka plačuje Koroško nad 1 milijon in 120.000 gold., izmed katerih pride na Slovence 401.000 gld., toraj čez tretjino. Če se prištevajo neposredni davki, 78% deželne in velike občinske priklade, pride Slovincem gotovo čez 2 milijona gold. davka plačati. Zdaj pa na to še krvavi davek! Pri vsaki vojaški nabiralni komisiji se lahko izve, da Slovenci, ki so skoro vsi sposobni za vojaščino, dosti več od dobre tretjine potrebnih novincev dajo. Za take krvave in denarne žrtve je Slovincem gotovo pravica zahtevati, da se tudi na njihov jezik ozir jemlje. Govornik tudi opomni, da se toliko govori o „razvoji ustave“. Naj se pa vendar rajši enkrat začne po temeljnih državni postavah ravnati. — Dalje sta izreka „omika ljudstva“ in „prid ljudstva“ vsakemu liberalcu na jeziku. Vsak pameten človek pa mora prevedeti, da je prava omika ljudstva in na to v temeljen prid ljudstva mogoč le na podlagi maternega jezika. Nemcem se je dalo leta 1872. celih 74 tiskanih pól; naj bi se dali tretjini Slovencev vsaj najmanj 1—2 tiskani pól, kolikor bi bilo treba za zapisnik meritoričnih sklepov deželnega zbora. — Ta gotovo zmerni in postavno opravičeni predlog še toliko podpore ni dobil, da bi bil prišel do posvetovanja!! Podpirajoči ga vstali so le Einspieler, knezoškof, Pongrac in Jäger. Potem je bil enak prizor, kakor v državni zbornici po izvrstnem govoru poslanca Hermana; — nastala je veselost in smeh!

Deželni zbor Kranjski.

V 3. seji dné 6. decembra je najprej oblubo storil novo izvoljeni Idrijski poslanec Anton vitez Gariboldi. — Potem je deželni glavar poročal, da je presvitli cesar preprijazno sprejel adresno deputacijo vsled 25letnega vladanja in dovolil, da iz tega vzroka osnovana ustanova se imenovati sme cesar Franc Jožefovo ustanovo za obrtnijske šole na Kranjskem; na poziv deželnega glavarja ves zbor zakliče Njegovemu Veličanstvu trikrat slava! — C. kr. deželni predsednik pa dá prebrati cesarjevo pismo dne 3. decembra do ministerskega predsednika vsled 25letnega vladanja v nemškem in slovenskem jeziku; deželni glavar prosi c. kr. deželnega predsednika, naj presvitlemu cesarju zagotovi udanost in zvestobo dežele Kranjske. — Poslancu Karolu Rudežu se dovoli odpust za 14 dni. — Potem se izroči finančnemu odseku prošnja diurnistov deželnega odbora za zboljšanje plače od 1 gld. na 1 gold. 50 kr., — prošnja Kranjskega nemškega učiteljskega društva za enakomerno plačo Kranjskih ljudskih učiteljev z učiteljem v dolnji Avstriji in prošnja slikarja Janeza Šubica za podporo. Peticijskemu odseku se izroči prošnja društva rudarskih akademikov v Leoben-u za podporo, gospodarskemu odseku pa prošnja posestnikov občin Vrhnika, Blatna Brezovica, Bevke, Log, Dragomer, Gorice in Brezovica, da naj se deželni zbor potegne za naglo zvršitev Cornovega grabna na Ljubljanskem močvirju ali vsaj družih potrebnih kanalov. — Prebralo se je potem vabilo Ljubljanske čitalnice k „besedi“ na spomin rojstnega dné Prešernovega. — Dalje je deželni odbor potrdil volitev deželnega poslanca Jožefa Brauneta. — Poročilo deželnega odbora o napravi ponavljalnih šol na Kranjskem se po nasvetu dr. Coste izroči posebnemu odseku, v katerega so bili izvoljeni dr. Bleiweis, Lavrenčič, Toman, Pintar,

Deschmann, Braune in pl. Langer. — Potem je deželni odbor dovolil funkcijske doklade pri zemljiški odvezi služečih političnih uradnikov in konečno se je še poročilo deželnega odbora zarad ustanovitve deželne zaloge slovenskih šolskih knjig izročilo finančnemu odseku.

Mnogovrstne novice.

* Pisem po poštah preteklo leto 1872 je v našem cesarstvu (brez Ogerskega) šlo čez 189 milijonov, korespondenc-kart čez 15 milijonov, časnikov čez 52 milijonov. Družih stvari: paketov z denarjem ali ne z denarjem je šlo po vrednosti za 2670 milijonov gold. — Kolikošen razloček o pisarijah in poštnih pošiljativah med nekdanj in zdaj! Res, da živimo v papirnatem veku.

* Kolera se je v Mnihovem (München) na Parskem iznova tako hudo začela, da mislijo deželni zbor odložiti.

* Vinska letina na Laškem je po poročilu Laškega kmetijskega ministerstva bila v 178 občinah prav dobra, v 649 dobra, v 1903 srednja, v 2197 slaba, v 1701 prav slaba. Bolja kakor lansko leto je bila v 1273 občinah, enaka lanski v 825, slabeja v 4557.

* Konjskega mesa na Francoskem pojedó čedalje več. V Parizu so meseca julija, avgusta in septembra (tedaj v 3 mesecih) zaklali 1558 kónj, lani v tem času le 1046. V Parizu je 40 mesnic za konjsko meso, cena konjskega mesa pa je od lanskega leta od 30 do 50 frankov poskočila na 130 do 150 frankov pri konji.

Naši dopisi.

Iz Gorice 7. dec. — Vaš dopisnik s Krasa je gosp. poslanca barona Tacco-ta, vsaj kar se tiče tega, da je stopil v klub „naprednjaški“ (ne h Kronawetterjevimi demokratom), preostro sodil. Kakor se zdi, je to le taktika, le oportunna politika, da pridobi tam kak glas za kak nasvet naših poslancev v materijalnih zadevah. (V narodnih in političkih v sedanjem stanu reči naši poslarci že tako nič ne dosežejo.) Vsak pa naj sodi to postopanje, kakor mu je ljubo. — Čitali ste gotovo o petardah, ki so počile in ne počile 1. decembra v Gorici. Po pravici povem, da nikakor nismo pričakovali teh otročarij — po sprijaznjenji kralja Viktora Emanuela z našim cesarjem. Karakteristično v več ozirih je pa to, da so si nekateri prizadevali širiti glas, da je petardo „Concordiji“ položil slovensk študent!! Policija in sodnija stvar že preiskujete. Gotovo je, da petarde Goriške so v zvezi s Tržaškimi. — Električna svetloba 1. decembra zvečer z mostovža cerkve sv. Ignacija na Travniku bila je tako borna, da bi bilo bolje, ko bi se bila opustila. Mesto je bilo prvi večer vse razsvetljeno, drugi večer samo Travnik. Edini transparent je bil na oknu nadškofijske kapele z napisom „Deus conservet eum et imperium ejus“ (Bog ohrani njega — cesarja — in cesarstvo njegovo). Na sredi je bila cesarjeva podoba; nad njo Božje oko. — Krasni so bili umetni ognji na gradu (2. nov.). — Dne 1. decembra je bil občni zbor v čitalnici. Nazočih 71 udov. Ker je bil izvoljen (z 38 glasovi) dr. Tonkli za predsednika, zdržali so se „mladi“ voljenja družih odbornikov; 40 društvenikov je volilo potem 5 starih in 2 nova odbornika; poslednja 2 izmed „mladih“. Med „starimi“ in „mladimi“ teče ravno neko poravnavanje. O njega izidu prihodnjič. — Dr. Lavrič se preseli kot odvetnik v Tomin.

Iz Kočevskega okraja. (*Sitnosti za očeta Fladunga.*) Včeraj smo čitaje tukaj poslednje „Novice“ št. 49 začudili se, da poslanec Dežman je v seji dež. zbora 28. novembra rekel, da imeniki volilnih mož od leta 1871 niso več veljavni in bi treba bilo, da bi se bili novi volili. Oh, ko bi bil gosp. Dežman vendar pomislil, v kakovi strah i trepet je njegov predlog spravil okrajnega glavarja Fladunga, gotovo ne bi bil tega storil, kajti glavar Fladung zaslužijo vsaj Dežmanovo zaupanje, ker so se toliko napenjali, da so ga spravili v državni zbor, sedaj pa g. Dežman dobroto vrača s sitnostjo. Sicer je lepo od poslanca Dežmana, mi smo mu jako hvaležni zato, da se je pokazal neodvisnega moža, nam je samo za očeta Fladunga žal, da bi bili skoraj ob svojo uradno veljavo prišli, i to prav po svojem političnem bratu i prijatelju Dežmanu. Iskreno hvalo izrekamo vsi prijatelji Fladungovi, katerih ravno ogromno število ni, da, zahvalujemo se sl. deželnemu zboru i c. k. deželnemu predsedniku grofu Auerspergu, da so iz te nevarnosti rešili Fladunga. — Pa kaj čemo! komaj so naš glavar eni nevarnosti odšli, žuga jim druga sitnost. Dopisnik iz Ribnice je unidan pravo poročal „Novicam“, da je župan Kostelski se izneveril narodu, a ne samo sedanji aktivni župan, tudi nekdanji Kostelski župan, ki je že toliko dobrot od sl. c. kr. kmetijske družbe dosegel, tudi on je zapustil zastavo slovensko i staro krščansko navado, ob petkih se zdržavati mesa, kajti vpričo družih volilnih mož je stari pa čvrsti i zdravi mož v krčmi v petek 7. novembra se gostil z mesom. Vse to, se vé, da za očeta Fladunga ni nobena sitnost. Al to, da sedanji župan Kostelski okoli hodi, pije za denar, ki ga je pri volitvi dobil i očitno pravi: „kdor nam plača, tega volimo“, to ni lepo, i utegne gosp. Fladunga žaliti, da se take reči pripovedujejo v Kostelu, ki po naključji spada pod okrajno Kočevsko. Osilniški župan pa je modrejši; tudi njemu je spod neba padlo trideset forintov za tri glasove Osilniške še pred volitvijo v državni zbor, pa on vsaj bolj molči, samo nekatere zveste duše vemo za to, ki bi, če bi treba bilo, to tudi pričale, le to ugibujejo, iz katere dobrodejne ročice so prifrfrali oni trije desetaki. — Naj tem storičam dodamo še nekaj. Gosp. fajmošter Martin Korošic v Banjiloki, o katerem so tudi „Novice“ unidan povedale, da je bil v Novem mestu 6. dne novembra v 1. instanciji zaradi neke pridige obsojen, se neki konečnega izida te pravde kar nič ne boji, zanašaje se na to, da pravica v Avstriji še ni zamrla, kajti sliši se, da so formalne skaze (formelle Gebrechen) v preiskavi tako ogromne, da se stvar utegne zasukniti vse drugače, kakor se je marsikdo nadjal v Kočevji in zunaj Kočevja in na kar je delal odpadnik župan Kosteljski. Kedar več zvemo, vam povemo.

Iz Radeč na Dolenskem 8. dec. Fr. L. — Tudi naš mali trg ni hotel zadnji biti o praznovanji 25letnice cesarjeve. Napravila se je bila 1. decembra razsvetljava, pri kateri so nekatera poslopja bila prav okusno olišpana. 2. decembra je bila slovesna maša s zahvalno pesmijo. Opoldne je bilo 16 revežev pogostenih in vsak je dobil še darilce v denarjih. Vse to se je pa plemenitemu gospodu Gutmansthalu zahvaliti, ker on je tukajšnjemu županstvu poslal 50 gl. za uboge. Hvala mu!

Iz Bohinja 8. dec. J. R. — 3. dne t. m. je Podgošar iz Gorjuš vstrelil volka, čuda velikega in močnega, ki je Bohinjcem mnogo let na stotine škode napravil. Tedaj mu vsi srčno hvalo izrekamo tem bolj, ker je bilo težko, to zver zasačiti.

Iz Postonjskega okraja 2. grudna. (*Huda burja, — popis konj za vojsko.*) Včeraj smo imeli strašno burjo, ki nam je hudo strehe raztrgala. — Županije po No-

trajskem so konje za vojsko popisovale; proti koncu tega meseca bodo izbirali boljše. Kam gredó ti konji in za katero vojsko, ne vem vam povedati.

Iz Ljubljane. — Deloma zato, ker imajo različni odseki izdelavati od deželnega zbora jim izročena poročila, in deloma zato, ker so poslanci, ki so ob enem državni poslanci, morali se na Dunaj podati v državni zbor, ki se je danes začel, za 2 ali tri dni so seje deželnega zbora odložene do sote.

— Sem ter tje se ugibuje vprašanje: ali ne bo naš deželni zbor protest objavil zoper direktne volitve v državni zbor, kakor je to storil Gališki zbor in se pričakuje tudi od Tirolskega in Vorarlberškega. Nam od tacega namena našega deželnega zbora ni nič znano, a ne zato, da bi se bal razpusta, vsaj noben deželni zbor ni vajuen tolikih razpustov kakor naš, s katerimi pa vlada si ni nič pomagala in si tudi v prihodnje nič pomagala ne bode, — a tudi zato ne, da bi se bali protiglasovanja dr. Razlaga in njegovih družnikov, ki so glasovali zoper adreso deželnega zbora leta 1872. Da ne protestujejo narodni zastopniki našega deželnega zbora zdaj „post festum“ zoper direktne volitve, je čisto naravno, kajti protestovali so krepko in viharo že v zboru 1868 in 1869 l. (glej stenografične zapisnike), — narodni naši državni poslanci so zapustili državni zbor, ko je sklepal direktne volitve; on je svoj glas zoper nje povzdignil v adresi leta 1872. Naš deželni zbor je tedaj storil svojo dolžnost o pravem času; če ni dosegel, česar je želel, da se ne žali pravica deželnih zborov, ni on kriv.

— Kako „ljubeznjiv“ prijatelj slovenskemu jeziku v gimnazijah in realkah naših je „Slovenec“ dr. Wretschko, to je zopet sijajno unidan pokazal v deželnem šolskem svetu našem, ko je spodbijal — a vendar ne spodbiti mogel — predlog, naj se ministerstvu nauka nasvetuje, da nagrado dovoli prof. Jesenkotu za rokopis slovenskega fiz. zemljepisa in profesor Tušekcu za rokopis slov. aritmetike. „Ker za ta nauka ni predpisan učni jezik slovenski, zato ni treba knjig, — ker pa ni slovenskih knjig, zato se ne more vpeljati učni jezik slovenski“: to je tisto nemčursko kolo, okoli katerega sučejo §. 19. temeljnega državljanškega zakona Wretschko in njegovi drugovi. Ministerstvo Hohenwartovo nas je rešilo te nadloge, ki nas zdaj zopet tare — §. 19. na sijajno osvečavo!

— Strašna nesreča se je 7. dne t. m. zgodila na železnici med Karlovcem in Reko. Silovita burja je butnila celi vozovlak s železnice doli, le mašina, od katere so se vozovi odklenili in v Kupo se prekucnili, je ostala na železnici; sliši se, da je 8 ljudi mrtvih obležalo, nad 30 pa več ali manj ranjenih. To je prvi primerljaj po siloviti burji, pa menda zato, ker železniška cesta ni dosti trdna sèm ter tje, pa tudi vetrovih zavor nima.

— Iz Vipave slišimo, da je ondi za tifuzom umrl glasoviti kolovodja liberalcev dr. Spazapan, čegar poslednje „politično dejanje“ bilo je to, da je z gosp. Rih. Dolencem najhuje agitiral zoper Hohenwarta.

— Iz poročil v različnih nemških časnikih radostni razvidimo, da naša rojakinja in pevkinja gospodičina Helena Pesjakova čedalje bolj slovi po nemških gledališčih. Sedaj je v Kasel-u, kjer je od dne do dne bolj priljubljena. Narava jej je podarila vse lastnosti velike pevkinje, in umetnost bode dopolnila, da doseže vrhunec pevske slave. — Poleg nje se moremo ponašati tudi z našo gospodičino Neugebauerjevo in gospodom Gerbecem, ki se odlikujeta v narodni operi v gledališči Zagrebškem.

— (*Beseda v čitalnici*) v nedeljo v spomin Prešernu napravljena od narodne čitalnice in dramatič-

nega društva, je v večem delu jako zadovoljila občinstvo, med katerim smo radostni videli gosp. deželnega glavarja, grofa Barbota in še druge gospode poslance. Med pesmami je Mašekov „Kam?“, ki jo je s živim čutjem pel gosp. Nolli, in Slavikovemu krasnemu zboru „Junakove sanje“, ki ga je izvrstno pel naš moški zbor, bilo po pravici prvaštvo pripoznano. Vojška godba je dobro izvršila ouverturo „Nachtlager von Granada“ in pa pieso z rogom. Posebno pa se je prikupila mična igrice „V spanji“, v kateri so gospá Brusova, gospodičina Jamnikova, gosp. Nolli in gosp. Schmidt tako „con amore“ to drobno stvarco vršili, da jej je tudi v deželnem gledališču občna pohvala gotova. — Gosp. Kocelj je s Cegnarjevo poezijo „Stavite mu spominek“ slavil Prešernov spomin.

— (Enajsta slovenska predstava) bo v nedeljo 14. dne t. m. v deželnem gledališču. Predstavljal se bo burka s petjem (kupleti in zbor) „Doktor in komisijonar“ v 3 dejanjih, katera je pred dvema letoma bila prav dobro sprejeta.

— (Slovensko gledališče.) Preteklo soboto so se predstavljale tri igre: „Krojač Fips“, „Znamenje prave ljubezni“ in „Maščevalec“. V prvi že zastareli burki je posebno g. Kajzel kratkočasil občinstvo; v drugi jako mični se je poleg gospodičine Podkrajšekove in gospodov Schmidt-a in Nolli-a in Kocelja odlikovala še posebno gospodičina Jamnikova; bila je, kakor bi Nemeč rekel, „ein allerliebster Schatz“. Opereta „Maščevalec“ ima obilo prijetnih melodij, vendar je edini g. Nolli pel in igral po volji skladatelja, gospodičina Piskar ni bila kos ljubosumni Španijolki; gospá Odijeva je bolje igrala, kakor pela; o gosp. Medenu danes molčimo.

— („Brencelj“) v poslednjih številkah 17—18 ima zopet polno torbico šaljivega in zanimivega blaga s podobami. Pika neusmiljeno nerodne „Narodove“ ljudi, še bolj pa nemškutarje in tiste, ki so nemčurje volili v zadnjih volitvah. Al poleg obilega smešnega gradiva nahajamo proti koncu lista tudi nekaj, kar vsaj za ubogega „Brencelja“, ki ne more od same hvale živeti, ni veselo, namreč opombo, da so mu naročniki še čez 1500 gold. na dolgu! — Še ta mesec pride neki 5 številka na svetlo. Kdor ljubi zdravo šalo v sedanjih britkih časih, naj ne zamudi naročila o pravem času.

— (Pobirki iz časnikov.) Kako marljivo se suče vladna „Laibacherica“ na brezverskem polju, kaže zopet njeni 281. list, v katerem pod nadpisom „Zum Kultuswesen in der Schweiz“ vseh 16 člankov oklicuje, ki jih je Švicarski narodni svet v Bernu, zagrizeni preganjalec katoliške vere vere, 28. novembra sprejel. „Imaj vero, kakoršno koli hočeš, ali pa ne imaj celó nobene“ — to je jedro Švicarskega „kultus-a“. Cerkev nima nobene oblasti razen tiste, ki jo jej država dá — noben jezuit se ne trpi na Švicarski zemlji, — noben nov samostan se ne sme napraviti ali kak bivši samostan iznova osnovati, — da se mrlič spodobno (schicklich) pokopujejo, zato naj skrbijo županstva!! in takega več. „Laibacherični“ ponatis teh 16 člankov brez opazke se more tolmačiti le tako: „Deutsches Publikum in Krain! geh' hin und — thue desgleichen. Lass dich vom Bürgermeister begraben!“ — Z besedami: „So ehrt das deutsche Publikum in Laibach den Kaisertag“ je „Laibacherica“ unidan se ponašati hotela menda „dem slovenischen Publikum“ nasproti. Al neslano to bahaštvo je mahoma zadela kazen. Ali pa so bili gospodje, ki reprezentujejo „das deutsche Publikum und die deutsche Bildung in Laibach“ oni večer, ki ga popisuje „Slovenec“ v 22.

listu vina pijani ali nemške glorijske, da so se klofotali, to želimo, naj razloži „Laibacherica“ — na čast „des deutschen Publikums in Laibach“.

— Zopet tarna domovina naša na gomili skozi in skozi zvestega jej sinú: gosp. August Moos, c. kr. poštni oficijal, je umrl 8. dne t. m. po hudi srčni bolezni nenadoma. Rodovina njegova zgubila je predrazega očeta, urad poštenega služnika. Bodi mu mil spomin!

— (Klic!) Med različnim človeškim uboštvo ga pač ni bolj usmiljenja vrednega, kakor jo ono, če zbolé otroci siromaških starišev in brez naj potrebnjšega živeža v mokrotnih, nezdravih stanovanjih bledé do smrti. Velikodušna ljudoljubnost prizadeva si že osem let polajšati tako nesrečno siromaštvo in vzdržuje z redko žrtvoljubnostjo otroško bolnišnico, kateri blagovoli naša presvitla cesarica Elizabeta, spoznavši blagi namen, skazovati svoje najvišje varstvo.

Stariši vi, ki ste tako srečni, da zamorete za svoje bolne otroke skrbeti v lastni hiši; vi blagi ljudoljubi, ki ste navajeni uboštvu drugih pomagati, ne pustite preteči mnogo dni, da bi ne odprli svoje blage roke in tam ne pomagali, kjer je pomoč tako potrebna! Vsak še tako mali znesek se sprejme z največo hvaležnostjo in se potrdi prejem po časnikih. Če bi po nabranih milih darovih bilo mogoče, je namenjeno v spomin na 25letnico cesarjevo ustanoviti eno posteljo.

Gospá grofinja Zofija Auerspergova sprejema kot namestnica presvitle varhinje poslance jej darove, ravno tako tudi vodstvo in nadzorništvo otročje bolnišnice.

Nadzorništvo otročje bolnišnice.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Nenadoma so je danes sopot začel za kake 3 dni državni zbor na Dunaji. Zbornica gosposka, ki o liberalizmu za 50 korakov še presega zbornico poslancev, je premenila sklep zbornice poslancev o tem, da naj se denarna podpora iz tistih 80 milijonov, ki se bodo na posodo vzeli, da tudi na take akcije, ki nimajo pupilarne varnosti, to je, z drugo besedo rečeno, tudi borsnim špekulantom ali „krachritterjem“. In zato mora zdaj še enkrat zbornica poslancev sklepati o tej stvari, ki jo je prvokrat zavrgla. Ker je pa prvokrat le s 3 glasovi zmagal pravični predlog v zbornici poslancev, gotovo je, da bode zdaj padel po volji „velikih gospodov“, ki za borsne špekulacije potrebujejo denarja! Za podporo borsni so prvokrat glasovali med drugimi tudi baron Apfaltrern, dr. Supan, grof Thurn in Winkler iz Gorice, — zoper so glasovali grof Hohenwart, Barbo, Herman, Razlag, Vošnjak, Pfeifer, Vitezić, Coronini; — Dežman, Hočevan in Naberger so se odtegnili glasovanju! Zakaj —

Česko. — Razpor med Staro- in Mladočehi je tako odločen, da „Politik“ sama narod Česki kliče na razsodbo, naj v prihodnjih volitvah pokaže: ali stoji na strani skušenih svojih starejih rodoljubov, ki so mnogo že storili za blagor naroda, ali pa mlajših narodnjakov, ki so le močni v razdiranju in podiranju?

Hrvaško. — Njegovo Veličanstvo je 2. decembra obširno pomiloščenje dodelilo tudi obsojencem v trojedni kraljevini. — Gosp. Josip Torbar, ki ga je odstavil Rauch, je spet ravnatelj realke Zagrebske.

Listnica vredništva. Gosp. Fr. K. v J: Kar ste v „Nov.“ o štipendijah za gospodarsko šolo v Križevcih brali, je le predlog deželnega odbora, ki pride v deželni zbor, in le, če ga potrdi ta, se bodo razpisale one štipendije.